

ТЕХНІЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ
«ДОСКОНАЛОГО» ЗВУЧАННЯTECHNICAL EQUIPMENT AS A MEANS OF ACHIEVING
“PERFECT” SOUND

Статтю присвячено питанню впливу технологічного обладнання на якість музичного виконавства. Окреслено, що поява технологій запису звуку привела до формування індустрії звукорежисури. Зростає можливість прослуховування творів у записі, що дає можливість почути твір в ідеальних умовах та якісному звукообразі. Цей чинник істотно вплинув на становлення нової культури виконавства, а саме поширення виступів із застосуванням фонограми. Зазначено, що також сформувалась нова культура слухацьких очікувань, яка орієнтована на досконале звучання. Створюється моральна колізія, що обумовлена бажанням сприймати якісне звучання, яке було би позбавлене певних помилок чи недосконалості та здійснювалось без використання фонограми. Підкреслено, що цей чинник впливає на потребу виникнення виконавців нового рівня, які б могли грати наживо у наближеному до ідеального звучанні. Творчість американського гурту “Snarky Puppy”, який працює в напрямі ф’южн, орієнтована на виконавство, що відповідає очікуванням слухацької аудиторії. Відзначено, що їх виступи відбуваються нерідко у студійних приміщеннях для незначної групи слухачів. І публіка, і виконавці використовують навушники, що дає можливість виключити втручання сторонніх шумів, сконцентрувати увагу на музичному цілому. Високий рівень професійної майстерності виконавців проявляється у злагодженому ансамблевому звучанні, вмінні виконувати складні поліритмічні та поліметричні структури, колективно імпровізувати. Причому рівень досконалості звучання підкреслюється тим, що музиканти можуть відразу записувати твір, який у живому виконанні не буде відрізнятися від «виправленого» звукорежисером художнього цілого. Відзначено високий художній та виховний потенціал подібних проєктів, які впливають на розвиток музично-виконавської практики та слухацькі смаки й очікування.

Ключові слова: досконале звучання, виконавство, виховання, запис, навушники, студія, професійна майстерність, технологічне обладнання.

The article is devoted to the question of the influence of technological equipment on the quality of musical performance. It is outlined that the advent of sound recording technologies has led to the formation of the sound design industry. The possibility of listening to the works in the recording increases, which gives the opportunity to hear the work in ideal conditions and high-quality sound. This factor significantly influenced the formation of a new culture of performance – the spread of performances using phonograms. It is noted that a new culture of listening expectations has also been formed, which is focused on perfect sound. A moral collision is created due to the desire to perceive high-quality sound, which would be free of certain errors or imperfections, and, at the same time, was carried out without the use of phonograms. It is emphasized that this factor affects the need for a new level of performers who could play live in a near-perfect sound. The work of the American group “Snarky Puppy”, which works in the direction of fusion, is focused on performance that meets the expectations of the audience. It is noted that their performances often take place in the studio for a small group of listeners. Both the audience and the performers use headphones, which makes it possible to eliminate the interference of extraneous noise, to focus on the musical whole. The high level of professional skill of performers is manifested in the harmonious ensemble sound, the ability to perform complex polyrhythmic and polymetric structures, to improvise collectively. Moreover, the level of sound perfection is emphasized by the fact that musicians can immediately record a work that in live performance will not differ from the “corrected” sound director of the artistic whole. The high artistic and educational potential of such projects, which influence the development of music performance practice and listening tastes and expectations, is noted.

Key words: perfect sound, performance, education, recording, headphones, studio, professional skill, technological equipment.

УДК 7.096

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/33-2.28>

Коваленко Є.В.,

народний артист України,
старший викладач кафедри
музичного мистецтва

ПВНЗ «Київський університет культури»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Розвиток виконавської практики у музичній культурі відбувається у тісному зв'язку з еволюціонуванням інструментарію та технічного обладнання, яке впливає на процес відтворення та запису треків. Особливо яскраво це проявляється у сфері естрадної музики, де роль електронних інструментів та звукопідсилювальної техніки є набагато більшою, ніж в академічній музиці. Варто розглянути те, яким чином може впливати використання технічних засобів на рівень естрадно-джазового виконавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Вплив та особливості застосування музично-комп'ютерних технологій у професійній діяльності вокально-хорових колективів окреслюють у своєму навчальному посібнику А. Вотинцев та М. Самакаєва. Значення технологічного процесу звукозапису, окреслення основних етапів, які відбуваються у процесі роботи виконавців та звукорежисерів, ретельно описує в науковій статті Д. Кочержук. Особливості джазового імпровізування та виховання цієї навички є предметом розвідки Т. Бившевої, О. Погоди та О. Цуранова.

Камерні виступи для маленьких слухацьких аудиторій, що здійснюються у невеликих студійних просторах, аналізує В. Скоромний. Автор зосереджує увагу на проєктах “Tiny Desk Concerts”, які функціонують у сучасній музичній культурі та мають чималий потенціал.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Окремі питання, які стосуються історичного розвитку звукопідсилювальної техніки, що використовується для запису та оброблення звуку, розглядалися у музикознавчій літературі. Оскільки особливості впливу технічного обладнання на створення якісного звучання під час гри наживо досі не ставало предметом окремих досліджень, воно є актуальним і таким, що потребує уваги науковців.

Мета статті. Метою статті є позначення особливостей використання технічного обладнання для створення якісного звучання в естрадному виконавстві. Для досягнення мети доречно не лише окреслити, які технологічні досягнення використовуються у музичному виконавстві, але й визначити конотації, які цей чинник має.

Виклад основного матеріалу. Час, коли музичне виконавство здійснювалось лише наживо та без жодних втручань техніки, залишився у далекому минулому. Ці зміни обумовлені низкою чинників. Після винайдення систем, придатних для запису звуку, а згодом їх еволюціонування великого поширення стало набувати втручання в кінцевий результат музичного виконавства задля виправлення певних інтонаційних чи ритмічних похибок. Таке покращення звучання сформувало практику певних очікувань, що стали висуватися з боку публіки, яка була вихована на hi-fi-естетиці. Острах «помилитись» під час концертних виступів сформував практику виконавства під фонограму. Студійний запис, який дає можливість трансформування звучання, змінив ставлення до живих виступів, збільшивши інтерес до якості фонізму та нівелювавши цінність виконавства з використанням фонограми та голосу. Розвиток засобів запису звуку та його оброблення вплинув на зміну багатьох характеристик звучання голосу та інструментів. «Це відобразилося у використанні та накладанні ефектів компресування голосу виконавця, зміні тембрального забарвлення за допомогою комп'ютерного обладнання, виокремленні спеціальних ефектів шуму, створенні штучним способом об'ємного звуку, накладанні та зведенні музичних доріжок в одне єдине ціле за недостатньо великий проміжок часу тощо» [4, с. 198–199].

Отже, доволі часто в естрадній та джазовій музиці технічне обладнання використовується для підсилення, змінення, запису звуку. Звісно, здебільшого це стосується вокального виконавства, де кількісні показники співу з використанням фонограми є доволі високими. Як уже відзнача-

лось, частина чинників має позитивне значення. Замінюючи інструментальний супровід якісним записом, можемо уникнути потреби залучати до виступу цілий колектив музикантів. Також зменшується необхідність проведення репетицій, які б допомагали відточувати рівень ансамблевості звучання. Водночас набагато більш сильне враження справляють виступи співаків, які відбуваються у супроводі живого звучання інструментів, бек-вокалістів тощо.

Нині з розвитком техніки почали виникати нові неординарні феномени в інструментальному виконавстві, які спрямовані на формування більш якісного звучання. Загальновідомо, що прослуховування музичного цілого за допомогою технічних пристроїв, зокрема навушників, здатне істотним чином вплинути на якість сприйняття музичного цілого. Застосовуючи навушники, можемо відмежуватись від усіх сторонніх шумів, прослухати складну панораму передачі звуку, ретельніше прослідкувати за кожною лінією фактури. «Головна відмінність сучасних музичних комп'ютерних технологій полягає у тому, що вони дають змогу слухачеві інтерактивно брати участь у процесі пізнання музики, брати участь у діалозі, запропонованому автором» [2, с. 47]. Проте це зазвичай можливо лише в умовах сприйняття готового запису музичного твору, адже яким чином можна прослухати звучання цілого оркестру у великій глядацькій залі, яка розрахована на значну кількість публіки? Деякі творчі колективи вирішили змінити умови подачі музичного репертуару та поєднати виконавство й звукозапис, до того ж дати можливість слухачам сприймати твір наживо в максимально наближеному до ідеального звучанні. Така тенденція реалізується у творчості гурту “Snarky Puppy”, що троєкратно ставав володарем Grammy. «Джем-бэнд, натхненний ф'южном», – саме так назвав гурт “Snarky Puppy” Метт Коллер. Ця американська група, яку очолює бас-гітарист, композитор та продюсер Майкл Ліг, працює на межі джазу, року та фанку. Діяльність цього колективу, який можна за кількістю учасників віднести до біг-бенду, пов'язана з інструментальним виконавством, що орієнтується на досконале звучання. Хоча всі музиканти прагнуть довершеного рівня виконавства, учасники колективу “Snarky Puppy” намагаються звести живу гру до студійного звучання. Причому виваженість та майстерність гри мають урівноважуватись досконалим рівнем сприйняття.

Склад колективу включав представників різних культур, об'єднання яких дало однаково блискучий результат. «Від самого початку гурт створювався як певна вільна музична платформа, де виконавці різних жанрів можуть винайти щось нове. Також відмінною рисою гурту є синтез культур. Японія, Аргентина, Канада, Велика Брита-

нія і Пуерто-Ріко – музиканти з цих країн грали у “Snarky Puppy”. Все це робить гурт унікальним і не схожим ні на кого» [6]. Досягнути цього рівня учасники намагаються завдяки гри у навушниках, що зменшує можливість певних інтонаційних, ритмічних та метричних похибок. Окрім цього, публіка так само має слухати їх гру, використовуючи технічне обладнання. Виникає питання про те, яким чином цей чинник впливає на характер та якість виконавства. Прослідкувавши останні виступи гурту, зокрема у композиції “Lingus” з DVD “We Like It Here”, який було записано у процесі живого виконання, можемо переконатись у надзвичайній майстерності музикантів. Гра здійснюється у присутності відносно невеликої слухацької аудиторії, близько 20–40 глядачів, що уподібнює виступ до проєктів Tiny Desk Concerts. Їх специфіку окреслено в публікації В. Скоромного таким чином: «починають виникати й інші форми концертних виступів вокалістів, які здійснюються для невеликої аудиторії у камерній обстановці. Як правило, вони викладаються згодом у мережі Інтернет, а декілька з них навіть одразу транслюються. Прикладом такої досить незвичної, але продуктивної концертної форми є Tiny Desk Concerts – відеосерія концертів наживо, які проходять «за столом»» [5, с. 211]. Практика гри для малої аудиторії слухачів є результатом свідомого вибору учасників гурту, коли кількість виконавців переважає над публікою. За рахунок того, що кожен слухач сприймає музику крізь навушники, музичний сигнал йде без жодних викривлень звучання, зайвих сторонніх шумів та певних випадкових чинників. Звук від кожного інструменту сприймається у його досконалій формі. «Зараз засоби звукорежисерського дійства можуть перетворити раніше відомі музичні вокальні твори на невпізнанні нові мистецькі роботи. Однак які засоби технічної обробки брали у цьому участь, для слухача залишається загадковим явищем. Для нього є більш головним у цьому творі якість та результат створення просторового звучання» [4, с. 199]. Отже, завдяки подібним проєктам гурту відбувається виховання й виконавців, які намагаються відразу грати твори у наближеному до досконалого звучанні, й публіки. Вона починає цінувати гру наживо, яка дає змогу прослухати кожен елемент музичної тканини, який створюється вправно та надзвичайно якісно.

Доречно буде зазначити, що всі учасники гурту “Snarky Puppy” є надзвичайно майстерними виконавцями, які також виступають з іншими колективами та зірками. Відомі їх виступи з нідерландським естрадно-симфонічним оркестром “Metropole Orkest”. Будучи майстрами своєї справи, вони віртуозно грають на інструментах. До складу гурту входять такі інструменти, як синтезатори, саксофони, труби, гітари та бас-гітари, перкусія, ударні. Проте іноді у записах деяких композицій залуча-

ються інші інструменти. Окрім цього, доволі частою є практика запису композицій та альбомів з іншими сольними виконавцями.

За рахунок того, що виконавці грають у навушниках, вони добре чують один одного. При цьому характерною ознакою композицій є складні ритми й тактові розміри. Такі показники, як поліметрія та поліритмія, є постійними для багатьох творів гурту. Поліритмія є одночасним поєднанням одного ритму з іншим чи багатьма іншими ритмами. «Вона визначається як сполучення ритмів щонайменше двох і більшої кількості голосів у тактово-метричному утворенні та організації відтінків часу багатоголосої фактури (одночасно й по вертикалі). Звісно, визначення поліритмії як поліфонічного сполучення двох чи більше ритмів часовий сенс їх полінасиченості не визначає, а сполучення різних ритмів ними як таке не вичерпується» [3, с. 299]. Принцип поліритмії застосовується, наприклад, у композиції “Binky” з DVD альбому “GroundUP”, записаного наживо, де начебто в різних вимірах перебуває мелодична лінія (саксофони) та лінія ритм-секції (ударні, клавіші, перкусія, гітара та бас-гітара). Бездоганність та виваженість кожного елемента, доповнені якісним звучанням, створюють неповторні враження серед слухацької аудиторії. У гри гурту, попри застосування поліритмії, немає враження відставання у часі.

Також якість колективної гри “Snarky Puppy” вражає октавно-унісонними дублюваннями у інструментів однієї групи (саксофонів, труб). Подвоєння однієї лінії різними інструментами вимагає від виконавців контролю інтонацій, ритміки, агогіки, тому їх довершене виконання є свідченням професійності музикантів. Це елітарне звучання підкреслюється майстерними імпровізаціями учасників колективу. Причому імпровізування має, як правило, колективний, а не індивідуальний характер. В цій характеристиці це дотичне специфіці бібопу, тоді як за музичним спрямуванням гурт слідує практиці синтезування фанку та джаз-року. Імпровізація може будуватися за рахунок різних засад, а саме розвитку мелодики, гармонії чи структури. «Імпровізація гармонійно використовує акорди і центри тонів, щоб надихнути нове соло. Імпровізація шляхом перевизначення мотивів, фраз і висловлювань служить для ускладнення музичного аранжування. Досвідчені джазові музиканти поєднують усі три техніки для створення нових творів, натхненних оригінальною мелодією, гармонією і структурою, що представляють їх унікальну творчу пристрасність» [1, с. 23]. Колектив гурту використовує найбільш складні моделі побудови імпровізаційних структур, створюючи високоякісне художнє ціле.

Виконавська практика сьогодення існує у тісному взаємозв'язку з комп'ютерними музичними технологіями, які допомагають оновлювати засоби

музичної виразності та впливати на якість звучання. «Звісно, уся ця система не могла б існувати без розвитку студій звукозапису та роботи окремих виконавців, ансамблів та великих оркестрів у студіях звукозапису» [4, с. 201]. Виконавство, студійний звукозапис та комп'ютерні музичні програми й технології взаємно впливають одна на одну, сприяючи появі нових тенденцій у мистецькій практиці.

Висновки. Розвиток технічного обладнання є важливим кроком, який вплинув на всі ланки музичної творчості. Він не лише впливає на формування можливості створити запис твору у досконалому вигляді, але й дає змогу розвивати виконавську майстерність. Таким чином, створюється нове виховання культури прослуховування та гри музичних творів, де кожна інтерпретація наживо не гірша за студійну версію. Можна підсумувати, що творчість колективу "Snarky Puppy" орієнтована на створення досконалого звучання, яке разом із високим рівнем професіоналізму всіх учасників демонструє новий щабель виконавської майстерності. Технічні засоби виконують допоміжну роль, даючи змогу сконцентрувати увагу на самій сутності музики.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бившева Т., Погода О., Цуранова О. Розвиток творчих навичок майбутніх учителів музичного мистецтва на основі джазового імпровізування. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2020. Вип. 1 (120). С. 22–27.
2. Вотинцев А., Самакаева М. Музыкально-компьютерные технологии в профессиональной деятельности руководителя вокально-хорового ансамбля : учебное пособие по дисциплинам «Управление певческой деятельностью», «Методика обучения и воспитания в области музыкально-компьютерных технологий» для студентов направления 050100.62 «Педагогическое образование» профиля «Художественное образование» (Музыкально-компьютерные технологии). Екатеринбург, 2012. 88 с.
3. Деменко Б. Поліритміка. Поліритмія. *Українська музична енциклопедія. Т. 5. Пavana "Polikarp"*. Київ : ІМФЕ, 2018. С. 299–304.
4. Кочержук Д. Значення технологічного процесу звукозапису в мистецтві естрадного співу. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2016. Вип. II (7). С. 197–202.
5. Скоромний В. Tiny Desk Concerts як феномен сучасної музичної культури. *Музика в діалозі із сучасністю: мистецькі, педагогічні, комунікаційні аспекти музичної культури України XXI століття* : матеріали щорічної науково-практичної інтернет-конференції професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів, магістрів та студентів. Київ : КНУКіМ, 2020. С. 211–212.
6. Snarky Puppy. URL: <https://leopolisjazz.com/ua/musician/174> (дата звернення: 23.01.2021).